

Z A K O N

O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O JAVNOM TUŽILAŠTVU

Član 1.

U Zakonu o javnom tužilaštvu („Službeni glasnik RS”, br. 116/08, 104/09, 101/10, 78/11 – dr. zakon, 101/11, 38/12 – odluka US i 121/12), u članu 5. dodaje se stav 3. koji glasi:

„Javni tužilac i zamenik javnog dužioca dužan je da odbije svaku radnju koja predstavlja uticaj na samostalnost u radu javnog tužilaštva.”.

Član 2.

Posle člana 10. dodaju se naziv člana i član 10a, koji glase:

„Načela u vršenju javnotužilačke funkcije

Član 10a

Javni tužilac i zamenik javnog tužioca su dužni da stručno, savesno, nepristrasno, pravično i bez nepotrebnog odlaganja vrše svoju funkciju posebno vodeći računa o zaštiti oštećenih i sprečavanju diskriminacije po bilo kom osnovu.”.

Član 3.

U članu 13. stav 6. reči: „osnovna javna tužilaštva se osnivaju za područje osnovnog suda” zamenjuju se rečima: „osnovno javno tužilaštvo se osniva za područje jednog ili više osnovnih sudova”.

U stavu 7. reč: „sedište” zamenjuje se rečju: „sedišta”.

Stav 8. menja se i glasi:

„Javno tužilaštvo može imati odeljenja van svog sedišta, kao i posebna odeljenja koja se obrazuju za gonjenje određenih krivičnih dela, u skladu sa zakonom.”.

Član 4.

U članu 18. posle stava 2. dodaje se novi stav 3. koji glasi:

„Izuzetno od stava 2. ovog člana, javni tužilac može da izda usmeno obavezno uputstvo kada je to neophodno radi preduzimanja radnji koje ne trpe odlaganje. U tom slučaju obavezno uputstvo u pismenom obliku dostavlja se u roku od tri dana od dana izdavanja usmenog uputstva.”.

Dosadašnji st. 3. do 8. postaju st. 4. do 9.

Član 5.

U članu 24. posle stava 2. dodaje se novi stav 3. koji glasi:

„Izuzetno od stava 2. ovog člana, javni tužilac može da izda usmeno obavezno uputstvo kada je to neophodno radi preduzimanja radnji koje ne trpe odlaganje. U tom slučaju obavezno uputstvo u pismenom obliku dostavlja se u roku od tri dana od dana izdavanja usmenog uputstva.”.

Dosadašnji st. 3. do 8. postaju st. 4. do 9.

Član 6.

U članu 29. stav 3. tačka 4. menja se i glasi:

„4. podnosi Narodnoj skupštini redovni godišnji izveštaj o radu javnih tužilaštava u Republici Srbiji;”.

Član 7.

Član 53. menja se i glasi:

„Član 53.

Javni tužioci, zamenici javnih tužilaca, tužilački pomoćnici i pripravnici imaju pravo da se udružuju u strukovna udruženja radi zaštite svojih interesa i očuvanja samostalnosti u radu javnih tužilaštava.

Pravo strukovnog udruživanja podrazumeva i učešće u aktivnostima strukovnih udruženja u toku radnog vremena, ako se time ne remeti rad u javnom tužilaštvu.”.

Član 8.

Član 57. menja se i glasi:

„Član 57.

Ako javno tužilaštvo bude ukinuto, bude osnovano novo javno tužilaštvo ili bude promenjeno područje na kojem javno tužilaštvo vrši nadležnost, odnosno bude izmenjen broj zamenika u javnom tužilaštvu, javni tužilac, odnosno zamenik javnog tužioca nastavljaju da vrše funkciju zamenika javnog tužioca u javnom tužilaštvu koje odredi Državno veće tužilaca, na predlog Republičkog javnog tužioca.”.

Član 9.

U članu 75. stav 2. menja se i glasi:

„Za zamenika javnog tužioca koji se prvi put bira, Narodna skupština bira između jednog ili više kandidata koje predloži Državno veće tužilaca. Državno veće tužilaca dužno je da prilikom predlaganja kandidata za izbor zamenika osnovnog javnog tužioca, predloži kandidata koji je završio početnu obuku u Pravosudnoj akademiji, u skladu sa posebnim zakonom.”.

Član 10.

U članu 81. reči: „može obaviti” zamenjuju se rečju: „obavlja”.

Član 11.

U članu 82. stav 1. menja se i glasi:

„Pri predlaganju i izboru kandidata za javnotužilačku funkciju Državno veće tužilaca sastavlja rang listu kandidata na osnovu stručnosti, osposobljenosti i dostojnosti kandidata, a prema kriterijumima i merilima za ocenu stručnosti, osposobljenosti i dostojnosti koje propisuje Državno veće tužilaca, u skladu sa zakonom. Rang lista se objavljuje na internet stranici Državnog veća tužilaca. Prilikom izbora i predlaganja kandidata za javnotužilačku funkciju zabranjena je diskriminacija po bilo kom osnovu.”.

Stav 3. menja se i glasi:

„Državno veće tužilaca obrazlaže predlog i odluku o izboru kandidata za javnotužilačku funkciju.”.

Član 12.

U članu 87. stav 2. menja se i glasi:

„Pored razloga iz stava 1. ovog člana javnom tužiocu funkcija prestaje ako ne bude ponovo izabran, kao i kada se promeni područje na kojem javno tužilaštvo u kome je izabran za javnog tužioca vrši nadležnost.”.

Posle stava 2. dodaje se stav 3. koji glasi:

„Pored razloga iz stava 1. ovog člana, zameniku javnog tužioca koji je izabran prvi put na ovu funkciju na period od tri godine, funkcija prestaje i ako ne bude izabran na stalnu funkciju.”.

Član 13.

Član 91. menja se i glasi:

„Član 91.

Državno veće tužilaca vodi postupak u kojem utvrđuje razloge za prestanak funkcije javnog tužioca na lični zahtev, usled navršenja radnog veka ili trajnog gubitka sposobnosti za obavljanje funkcije, kao i u slučaju kada se promeni područje na kojem javno tužilaštvo u kome je izabran za javnog tužioca vrši nadležnost.

O utvrđenim razlozima Državno veće tužilaca donosi odluku koju dostavlja Narodnoj skupštini radi odlučivanja o prestanku funkcije javnog tužioca.

Odluka Državnog veća tužilaca sadrži razloge za prestanak funkcije i datum prestanka funkcije.”.

Član 14.

U članu 95. stav 1. menja se i glasi:

„Državno veće tužilaca utvrđuje činjenice i odlučuje u postupku zatvorenom za javnost. Postupak može biti javan na zahtev javnog tužioca ili zamenika javnog tužioca protiv kojeg se vodi postupak.”.

Član 15.

U članu 101. stav 2. posle reči: „,„uspešno obavlja javnotužilačku funkciju”” dodaju se zapeta i reč: „,„zadovoljava””.

Član 16.

U članu 111. posle stava 3. dodaje se novi stav 4. koji glasi:

„Javni tužilac i zamenik javnog tužioca kome je izrečena disciplinska sankcija može pokrenuti upravni spor.”.

Dosadašnji stav 4. postaje stav 5.

Član 17.

U članu 122. stav 3. briše se.

Dosadašnji stav 4. postaje stav 3.

Posle stava 3. dodaje se stav 4. koji glasi:

„Postupak prijema tužilačkih pripravnika bliže se uređuje aktom ministra nadležnog za pravosuđe.”.

Član 18.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

O B R A Z L O Ž E N J E

I. USTAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavni osnov za donošenje Zakona o izmenama i dopunama Zakona o javnom tužilaštvu sadržan je u članu 99. stav 1. tačka 7. Ustava Republike Srbije koji propisuje da Narodna skupština, između ostalog, donosi zakone i druge opšte akte iz nadležnosti Republike Srbije. Takođe, prema članu 157. stav 1. Ustava Republike Srbije, propisano je da se osnivanje, organizacija i nadležnost javnog tužilaštva uređuju zakonom. Pored toga, članom 159. stav 7. Ustava, predviđeno je da Državno veće tužilaca, u skladu sa zakonom, bira zamenike javnih tužilaca za trajno obavljanje funkcije, u istom ili drugom javnom tužilaštvu.

II. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Zakonom o javnom tužilaštvu („Službeni glasnik RS”, br. 116/08, 104/09, 101/10, 78/11 – dr. zakon, 101/11, 38/12 – odluka US i 121/12) bliže su uređena organizacija i nadležnost javnih tužilaštava, uslovi i postupak za izbor i prestanak funkcije javnog tužioca i zamenika javnog tužioca, prava i dužnosti javnog tužioca i zamenika javnog tužioca, vrednovanje rada javnog tužioca i zamenika javnog tužioca, napredovanje i disciplinska odgovornost javnog tužioca i zamenika javnog tužioca, obavljanje poslova pravosudne uprave i tužilačke uprave u javnim tužilaštvima, obezbeđivanje sredstava za rad javnih tužilaštava i druga pitanja od značaja za rad javnih tužilaštava.

U toku primene zakona, praksa je pokazala da pojedine odredbe, a posebno odredbe koje su vezane za samostalnost javnog tužioca, odnosno zamenika javnog tužioca, odredbe vezane za hijerarhijski odnos između nosilaca javnotužilačke funkcije, nadležnost javnih tužilaštava, udruživanje nosilaca javnotužilačkih funkcija i zaposlenih u javnim tužilaštvima, trajanje javnotužilačke funkcije, pravila o izboru zamenika javnog tužioca, postupak za izbor javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca, vrednovanje rada javnog tužioca i zamenika javnog tužioca, kao i odredbe o vrednovanju rada javnog tužioca i zamenika javnog tužioca, treba precizirati i dopuniti. Cilj ovakvih izmena i dopuna je dosledna primena Ustavnih odredbi koje uređuju položaj nosilaca javnotužilačke funkcije (čl. 159. do 161. Ustava), kao i usklađivanje sa međunarodnim standardima koji se odnose na javno tužilaštvo.

Pored toga, praksa je pokazala i da je pojedine odredbe Zakona o javnom tužilaštvu neophodno izmeniti, kako bi se mogle efikasno primeniti i sprovesti.

U cilju efikasnijeg ostvarivanja položaja i nadležnosti javnog tužilaštva, kao samostalnog državnog organa koji goni učiniocce krivičnih dela i drugih kažnjivih dela, neophodno je izmeniti postojeći Zakon o javnom tužilaštvu, kako bi se i ovim izmenama stvorio neophodan normativni okvir za dalje aktivnosti u cilju poboljšanja rada pravosuđa u Republici Srbiji.

Na tekst radne verzije Zakona pribavljena je ekspertiza Venecijanske komisije Saveta Evrope, a primedbe iz ekspertize ugrađene su u tekst zakona.

III. OBJAŠNJENJE OSNOVNIH PRAVNIH INSTITUTA I POJEDINAČNIH REŠENJA

Članom 1. Zakona dopunjuje se član 5. Zakon o javnom tužilaštvu, koji uređuje samostalnost u radu nosioca javnotužilačke funkcije. Pored zabrane svakog uticaja na rad javnog tužilaštva, koja je predviđena stavom 2. člana 5. Zakona o javnom tužilaštvu, dopunom navedenog člana se predviđa i obaveza nosioca javnotužilačke funkcije da odbije svaku radnju koja predstavlja uticaj na samostalnost

u radu javnog tužilaštva. Na ovaj način se dodatno ojačava osnovno načelo u radu javnog tužilaštva, odnosno ojačava njegova samostalnost.

Takođe, članom 2. Zakona, Zakon o javnom tužilaštvu se dopunjuje i novim članom 10a, koji propisuje načela u vršenju javnotužilačke funkcije. Predviđena je dužnost javnog tužioca i zamenika javnog tužioca da stručno, savesno, nepristrasno, pravično i bez nepotrebnog odlaganja vrši svoju funkciju, pri čemu je, istovremeno, dužan i da posebno vodi računa o zaštiti oštećenih i sprečavanju diskriminacije po bilo kom osnovu. Propisivanje ovih načela je veoma bitno zbog odredbe Ustava koja propisuje položaj javnog tužilaštva, ali se istovremeno i utvrđuju osnovne dužnosti kojih nosilac javnotužilačke funkcije mora da se pridržava u vršenju svoje funkcije.

Članom 3. Zakona vrše se značajne izmene člana 13. Zakona o javnom tužilaštvu. Naime, predviđa se mogućnost da pojedino osnovno javno tužilaštvo može biti osnovano i za područje više osnovnih sudova. Na ovaj način daje se mogućnost da se osnuje racionalniji broj osnovnih javnih tužilaštava u Republici Srbiji. Isto tako, izmenom stava 8. istog člana Zakona o javnom tužilaštvu predviđa se mogućnost da i ostala javna tužilaštva, a ne samo javna tužilaštva posebne nadležnosti, mogu imati odeljenja van svog sedišta. Na taj način se omogućuju da se, ako nema potrebnih uslova za osnivanje javnog tužilaštva, takvo javno tužilaštvo i ne osniva, već da se obrazuje odeljenje već postojećeg javnog tužilaštva. Time se obezbeđuje neophodna efikasnost javnih tužilaštava u Republici Srbiji, uz istovremenu uštedu sredstava koji bi bili neophodni za dodatne zaposlene i druge troškove.

Članom 4. Zakona dopunjuje se član 18. Zakona o javnom tužilaštvu, koji uređuje obavezna uputstva neposredno višeg javnog tužioca nižem javnom tužiocu, na taj način što se, kada je neophodno radi preduzimanja radnji koje ne trpe odlaganje, predviđa izuzetak da obavezno uputstvo mora biti u pismenom obliku. Pri tome, neposredno viši javni tužilac je obavezan da uputstvo, koje je izdao usmeno, dostavi i u pisanom obliku, i to u roku od tri dana. Ovim izuzetkom, na čiju potrebu propisivanja je ukazala praksa, se omogućuje efikasniji rad javnih tužilaštava, pri čemu obaveza izdavanje uputstva u pisanom obliku, kao osnovno pravilo, nije narušeno.

Članom 5. Zakona dopunjuje se član 24. Zakona o javnom tužilaštvu, na taj način što se, i u slučaju izdavanja obaveznog uputstva javnog tužioca zameniku javnog tužioca, takođe dopušta izuzetak od obaveze da se obavezno uputstvo može izdati samo u pismenom obliku. I na potrebu propisivanja ovog izuzetka je ukazala praksa, a njegov cilj omogućavanje efikasnijeg rada javnog tužilaštva, kada je to neophodno zbog preduzimanja radnji koje ne trpe odlaganje.

Članom 6. Zakona dopunjuje se član 29. Zakona o javnom tužilaštvu, tako što se predviđa da Republički javni tužilac, koji vrši nadležnost javnog tužilaštva u okviru prava i dužnosti Republike Srbije, ima obavezu podnošenja redovnog godišnjeg izveštaja o radu javnih tužilaštava u Republici Srbiji. Na taj način se omogućuje da organ koji bira i odlučuje o prestanku funkcije Republičkog javnog tužioca, putem redovnih godišnjih izveštaja, ima uvid u rad javnih tužilaštava u Republici Srbiji.

Članom 7. Zakona izmenjen je član 53. Zakona o javnom tužilaštvu, koji uređuje pravo na udruživanje. Navedenim izmenama se precizira da nosioci javnotužilačke funkcije, tužilački pomoćnici pripravnici, pre svega imaju pravo da se udružuju u odgovarajuća strukovna udruženja, kao i da takvo udruživanje podrazumeva i učešće u aktivnostima strukovnih udruženja u toku radnog vremena, naravno pod uslovom da se time ne remeti rad u javnom tužilaštvu. Ovom izmenom je preciznije uređeno pravo na udruživanje i istovremeno izvršeno usklađivanje sa međunarodnim standardima koji uređuju javno tužilaštvo.

Dopunom člana 57. Zakona o javnom tužilaštvu (član 8. Zakona), omogućuju se nastavljanje funkcije javnog tužioca i zamenika javnog tužioca u drugom javnom tužilaštvu i u slučaju kada se osnuje novo javno tužilaštvo, odnosno promeni nadležnost javnog tužilaštva u kome je izabran, čime se uređuje i ovakva situacija, koja do sada nije bila uređena i predstavljala je pravnu prazninu.

Članom 9. Zakona izvršena je izmena člana 75. stav 2. Zakona o javnom tužilaštvu. Navedenom izmenom izvršeno je usaglašavanje sa Zakonom o Pravosudnoj akademiji. Naime, predviđeno je da je Državno veće tužilaca dužno da prilikom predlaganja kandidata za izbor zamenika javnog tužioca predloži kandidata koji je završio obuku u Pravosudnoj akademiji, pri čemu je ovaj izuzetak predviđen samo za izbor zamenika osnovnog javnog tužioca, odnosno zamenika javnog tužioca najnižeg stepena.

Članom 10. Zakona, kojim se dopunjuje član 81. Zakona o javnom tužilaštvu, predviđa se obaveznost obavljanja razgovora sa kandidatima koji se bira na javnotužilačku funkciju, a ne samo mogućnost kao što predviđa važeća odredba. Na predloženi način se omogućuje da prijavljeni kandidat ima pravo da u razgovoru sa članovima Državnog veća tužilaca iznese dodatna pojašnjenja i pruži dodatne informacije koje su od značaja za izbor kandidata. Istovremeno, time se se obezbeđuje i veća transparentnost u postupku izbora kandidata.

Značajna izmena, a takođe u cilju veće transparentnosti i zaštite kandidata u postupku izbora kandidata na javnotužilačku funkciju, je predviđena članom 11. Zakona, kojim je izmenjen član 82. Zakona o javnom tužilaštvu. Naime, predviđeno je da Državno veće tužilaca prilikom predlaganja i izbora kandidata ima obavezu da sastavi rang listu, na osnovu unapred propisanih merila i kriterijuma. Kao i u sadašnjem zakonskom tekstu, prilikom izbora i predlaganja kandidata, izričito se zabranjuje svaka vrsta diskriminacije. Pored toga, predviđa se da rang lista mora biti i javno objavljena na internet stranici Državnog veća tužilaca, čime se takođe povećava transparentnost rada tog organa.

Članom 12. Zakona vrši se preciziranje člana 87. Zakona o javnom tužilaštvu, kojim su uređeni svi razlozi za prestanak javnotužilačke funkcije.

Članom 13. Zakona menja se član 91. Zakona o javnom tužilaštvu, radi usklađivanja sa izmenom iz člana 12. Zakona.

Slična izmena je sadržana i u članu 14. Zakona, kojim se menja član 95. stav 1. Zakona o javnom tužilaštvu. Navedenom izmenom se omogućuje da postupak za razrešenje nosioca javnotužilačke funkcije može biti javan, ako to zahteva javni tužilac ili zamenik javnog tužioca protiv koga se vodi postupak.

Članom 15. Zakona dopunjuje se član 101. Zakona o javnom tužilaštvu, na taj način što se predlaže da se, pored postojećih ocena kojima se vrednuje rad javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca, uvede i nova ocena. Na taj način će se omogućiti objektivnije ocenjivanje njihovog rada i izvršiti dodatna gradacija na osnovu koje se njihov rad može vrednovati.

Članom 16. Zakona, kojim se dopunjuje član 111. Zakona o javnom tužilaštvu, predviđa se dodatna pravna zaštita u disciplinskom postupku protiv nosioca javnotužilačke funkcije. Naime, predviđa se da se ovakva pravna zaštita može ostvariti i protiv drugostepene disciplinske odluke, i to u upravnom sporu.

Članom 17. Zakona izmenjen je član 122. Zakona o javnom tužilaštvu, od čega se najznačajnija izmena sastoji u tome što se predviđa da će se postupak prijema tužilačkih pripravnika, koji sada nije precizno uređen, potpuniije urediti posebnim podzakonskim aktom, koji će doneti ministar nadležan za poslove pravosuđa.

Članom 18. Zakona uređeno je stupanje zakona na snagu, odnosno predviđeno je da zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

IV. FINANSIJSKA SREDSTVA POTREBNA ZA PRIMENU ZAKONA

Za sprovođenje ovog zakona nije potrebno obezbediti dodatna finansijska sredstva u budžetu Republike Srbije.

V. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA PO HITNOM POSTUPKU

Predlaže se da se ovaj zakon donese po hitnom postupku, budući da bi njegovo nedonošenje po hitnom postupku moglo da prouzrokuje štetne posledice po rad javnih tužilaštava u Republici Srbiji.